Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM), teşvik ve

Şark cephesinde değişen bir şey yok

DİTAM, çıkarılan teşvik yasaları ile banka kredilerinin Diyarbakır iş dünyasına yaptığı etkiyi belirleyebilmek için 'Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Teşvik ve Kredilerin Etkisi: Diyarbakır Örneği' adı altında kapsamlı bir araştırma yaptı. Araştırmada, ortaya son derece ilginç ve çarpıcı veriler çıktı.

Teşvikler gelişmişlik farkını daha da arttırdı

Araştırma sonuçlarını açıklayan DİTAM Başkanı Mehmet Kaya, Tarihi 1913 yılına dayanan ve asıl amacı bölgelerarası gelişmişlik farkını gidermek olan teşviklerin, sağlıklı ve objektif bir ölçüm yapılmadan sunulduğu için bölgelerarası kalkınmışlık farkını gidermediği, aksine bölgeler ve kentler arasındaki gelişmişlik farkını daha da çok arttırdığını ileri sürdü.

Teşvikler, gelişmişlik farkını derinleştiriyor

Türkiye'deki teşviklerin, bölgelerarası gelişmişlik farkını daha da derinleştirdiğinin belirtildiği DİTAM araştırmasında, bankaların kredi kullandırmada Batı ile Doğu arasında ayrımcılık yaptığı, bölgedeki firmalara büyük zorluklar çıkardığı için firmaların merkezlerini Batı illerine taşımak zorunda kaldığı kaydedildi.

Sait BAYRAM

Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM), bu güne bölgelerarası kalkınmışlık farkını gidermek için çıkarılan teşvik uygulamaları ile bankaların bölgeye yönelik kredi uygulamalarını kapsamlı bir biçimde inceledi, araştırdı. 'Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Teşvik ve Kredilerin Etkisi: Diyarbakır Örneği' başlığı altında yapılan araştırmanın sonuçlarını ise DTİTAM Başkanı Mehmet Kaya, Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti'nde düzenlenen basın toplantısıyla açıkladı.

3 Kurum destek verdi

Karacadağ Kalkınma Ajansı, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası ile Diyarbakır Organize Sanayi İş Adamları Derneği'nin de destek verdiği araştırmanın sonuçlarını açıklayan Mehmet Kaya, Türkiye'de yıllar itibarıyla uygulanan teşvik sistemleri incelendiğinde, bölgesel önceliklere dayalı uygulamaların ağırlık kazandığının görüldüğünü söyledi.

Teşvik yasası farklılıkların arasını açtı

Ekonomi ağırlıklı çalışmaları olan 'Teşvik ve Krediler Diyarbakır İş Dünyasında Ne Kadar Etkin? Projesini tamamladıklarını ifade eden Kaya, Cumhuriyet tarihinden bu yana yaklaşık 18 teşvik politikasının hayata geçirilmeye çalışıldığını hatırlattı. Bunların tümünün içeriğine bakıldığında, temel olarak söylenenin 'Bölgelerarası kalkınmışlık farkını gidermek amacıyla çıkarılmış teşvik politikaları' olduğunu ifade eden Kaya, "Ama dönüp baktığımız zaman bu 18 tane teşvik politikasının hemen hemen hiç birinin, bölgelerarası kalkınmışlık farkını ortadan kaldırmak değil, bilakis bölgelerarası farkın daha da açılmasına neden olduğunu görüyoruz. Tabi ki sonuçta, bu tip çalışmalar amacına ulaşmak için yapılır ve öyle kararlar alınır, buna inanmak istiyoruz" diye konuştu.

18 kere hata yapılır mı?

"Niye böyle bir noktaya gidiliyor, burada hata nerede?" diye soran Kaya, sorunun yanıtını şöyle verdi:

"Birinde, ikincisinde, üçüncüsünde olur da.. 18 defa yapacaksınız, hep aynı hatayı tekrarlayacaksınız. Biraz 'buna ne kadar katkımız olur' amacıyla böyle çalışma başlattık. Diyarbakır'ı örnek il seçtik ve 'Diyarbakır'da teşvik ve kredilere ulaşım, yararlanma, sonuç ne boyutta oluyor' bunu ortaya çıkarmaya çalıştık. Bununla ilgili DİTAM ekonomik komisyonu uzun bir çalışma yaptı. Özellikle 3 tane kuruluşumuzun ki Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın bu konuda verdikleri destekten dolayı özellikle teşekkür ediyoruz. Ayrıca Ticaret ve Sanayi Odası ile Diyarbakır Organize Sanayi İşadamları Derneği de bu projemize destek verdiler. Hem mali kaynak anlamda hem de çalışmaya katılarak, destek verdiler. Kendilerine teşekkür ediyoruz" şeklinde konuştu.

Teşvikler 1913 yılına dayanıyor

DİTAM Başkanı Mehmet Kaya, Türkiye'de yıllar itibarıyla uygulanan teşvik sistemleri incelendiğinde bölgesel önceliklere dayalı uygulamaların ağırlık kazandığının görüldüğüne işaret ederek, "Tarihi 1913 yılına dayanan teşviklerin asıl amacının bölgelerarası gelişmişlik farkını gidermek olmasına rağmen çıkarılan teşvikler sağlıklı ve objektif bir ölçüm yapılmadan sunulduğu için bölgelerarası kalkınmışlık farkını gidermemiş aksine bölgeler ve kentler arasındaki gelişmişlik farkı daha çok artmıştır. Bugün gelişmiş ülkelerde de bölgeler ve kentler arası gelişmişlik farkı bulunmaktadır" diye konuştu.

40 bankanın müdürü ile yüz yüze görüşüldü

Bahçesaray, Batı'daki ilçelerden 100 kat daha geri

Gelişmiş ülkelerde de bölgelerarası ve kentler arası gelişmişlik farkının bulunduğuna dikkati çeken Kaya, "ABD ve AB'de, zengin bölge ile fakir bölge arasında 2 kat fark varken Türkiye'de ise bu fark 5 kat civarındadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında İstanbul ile Muş arasındaki fark 11 katın üzerindedir. İlçeler bazında bakıldığında Van'ın Bahçesaray ilçesi ile Ankara ve İstanbul'un merkez ilçeleri arasındaki fark ise 100 katı geçmektedir." dedi.

2007-2011 arasında Diyarbakır'ın, alınan teşvik belgesi sayısı bakımından 16. sırada, istihdam acısından 25. sırada, yatırım tutarı bakımından ise 41. sırada yer aldığını belirten Mehmet Kaya, "Kişi başına düşen teşvik acısından ortaya çıkan durum çok daha kötüdür. On bin kişiye düşen teşvik belgesi ve istihdam sayısı bakımından Diyarbakır, Türkiye'de 67. sırada, yatırım tutarı bakımından ise 76. sırada yer almaktadır" diye konmuştu.

Kaya, DİTAM olarak bu çalışmayı yapmalarındaki amaçlarının; Diyarbakır il sınırları içersinde faaliyet gösteren sanayi ve hizmet firmalarının teşvik ve hibe alma hususundaki deneyimlerini, tercihlerini, sorunlarını ve aldıkları desteklerin etkilerini belirlemek ve aynı zamanda firmalara kredi veren bankaların krediler kullandırma konusundaki yaklaşım tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmak olduğunu belirtti.

Yapılan çalışmada örnekleme yapılırken, öncelikle imalat sektöründe faaliyet gösteren firmaların dikkate alındığının altını çizen Kaya, "DTSO'ya kayıtlı 5 ve daha fazla işçi çalıştıran 300 KOBİ olarak faaliyet gösteren firmalar hedef alınmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak teşvik, hibe ve kredi alan ve almayan firmalar sektörleri de dikkate alınarak tespit edilmiştir. Ayrıca kentteki 40 bankanın müdürleri ile yüz yüze görüşme ile krediye erişim ile ilgili durum tespit edilmeye çalışılmıştır" dedi.

Kredi kullandırmada, bölge ayrımı yapılıyor

Banka görevlileri ile yaptıkları görüşmelerde, firmalara kredi verilmesinde Batı ile Doğu ve Güneydoğu Bölgesi'ndeki iller arasında ayrım yapıldığı, bölgedeki firmalara birçok sorunlar çıkarıldığının da saptandığını belirten Mehmet Kaya, şunları söyledi:

"Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, özelde de Diyarbakır'da girişimcilerin, finansmana ve banka kredilerine erişimde ciddi zorluklarla karşılaştığı bilinmektedir. Bu durumun altında, bir yandan 1990'lı yıllarda bu bölgeye ve Diyarbakır'a verilen banka kredilerinin geri dönüşünün istenen oranda gerçekleşmemesinden kaynaklanan kötü imaj yatarken, öbür yandan bölgenin ve kentin terör olayları ve güvenlik sorunları nedeniyle bankalar tarafından riskli olarak görülmesi yatmaktadır. Gerçekten de kentin eskiden gelen 'Kredilerin battığı il' imajı ile terörden kaynaklanan 'Şehir Riski' algısı nedeniyle, bankaların kredi konusunda bölgedeki yatırımcılara karşı oldukça katı davrandığı, örneğin diğer bölgelerden istenen tutarın çok üstünde ekstra teminat isteğinde bulunduğu görülmektedir. Bu durum, bölgede ve Diyarbakır'da yatırımların ve kalkınmanın önünde duran önemli engellerden biridir"

Firmalar, kredi alabilmek için merkezlerini batıya taşıyor

Kaya, bankaların bölgedeki firmalara kredi vermede çıkardığı sorunlar nedeniyle, bazı firmaların merkezlerini İstanbul ve Ankara gibi batı illerine taşıdığına da dikkat çekti.

"Batı illerindeki uygulama ile buradakiler arasında fark var." İfadelerini kullanan Kaya, şöyle devam etti:

"Bankalar, aldıkları ipotek rakamının çok çok altında bir kredi çıkarıyorlar. Bankalar, kredi karşılığının 3-5 katı bir gayrimenkulü teminat olarak almadan kredi vermiyor. Bürokratik olarak birçok sorun çıkarıyorlar. Yani, Batı illerindeki uygulamalar ile Doğu ve Güneydoğu illerindeki uygulamalar arasında büyük farklar var. Bunu bize, bizzat banka müdürleri söyledi. Bu banka müdürleri, batı illerinde görev yapıp bölgemize gelenler. Bazı firmalarımız ise, bankalardan alacakları kredi miktarını arttırabilmek için şirketlerinin merkezlerini Ankara ve İstanbul'a taşımak zorunda kaldı. Globalleşen Dünya'da krediniz düşük olunca, büyüme şansınızda yoktur" diye konuştu.

Banka kredilerin ancak yüzde 3'ü bölgeye veriliyor

İstanbul, verilen banka kredilerinin yüzde 43'ünü alırken, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin, bu kredilerin ancak yüzde 3'ünü, Doğu Anadolu Bölgesi'nin ise yüzde 1'ni aldıklarını ve bu iki ilin, kredi alma sıralamasında son 2'yi oluşturduğunu da ifade eden Kaya, şöyle dedi:

"Kişi basma ortalama kredi kullanımında ise, bölge illeri son sıraları oluşturmakta, Diyarbakır ise 70. sırada yer almaktadır. Ayrıca Diyarbakır'da, verilen kredilerin yüzde 87'i, ihtisas dışı kredilere, yüzde 8'i tarım kredilerine, yüzde 3'ünün ise mesleki kredilere gittiği görülmektedir. Diyarbakır ile kendinden daha düşük nüfuslu Kayseri ve Samsun ile karşılaştırıldığında, bu iller şube sayısı, kullanılan kredi ve mevduat büyüklüğü bakımından Diyarbakır'ın iki katı civarındadır. Şube basına ortalama kredi verme bakımından, Diyarbakır 34. sıradayken, Kayseri 9, Samsun 19 sıradadır"

Firmaların yüzde 61'i banka kredisinden faydalanıyor

e kredilerin Diyarbakır iş dünyasındaki etkisini araştırdı;

Teşvikler, kalkınmışlık farkını gideremedi

Doğu ile Batı arasındaki uygulama farkı

DİTAM Başkanı Mehmet Kaya, "Batı illerindeki uygulama ile buradakiler arasında fark var. Bankalar, aldıkları ipotek rakamının çok altında bir kredi çıkarıyorlar. Bankalar, kredi karşılığının 3-5 katı bir gayrimenkulü teminat olarak almadan, kredi vermiyor. Bürokratik olarak birçok sorun çıkarıyorlar. Bölgeler arasında büyük farklar var" diye konuştu.

BDDK'nın bölge yapılanması oluşturulmalı

Sorunların çözülmesi için önerilerini de sıralayan Kaya, bölgede bankaların olumsuz uygulamalarını takip etmek ve önlemek almak amacıyla BDDK, bölge yapılanması oluşturulmalıdır. İmar sorunu, kredinin önündeki en önemli engellerden biridir. Belediyeler bu konuda çalışma yapmalıdır. Verilen teşviklerin bölgede yarattığı etki, doğru ölçülmeli ve yeni teşvik bu kapsamda oluşturulmalıdır" dedi.

Kaya, ankete katılan firmaların yüzde 61'inin banka kredisi, yüzde 60'ının hibe, yüzde 58'inin KOSGEB kredi desteği, yüzde 31'inin yatırım teşviki ve yüzde 25'inin de 5084 sayılı kanunun sağladığı teşviklerden faydalandığını belirtirken de "Bu rakamlar Diyarbakır'da teşvik sisteminin önemli ayakları olan yatırım teşvik belgesi ve 5084 sayılı yasadan çok yararlanmadıkları, bunun yerine firmaların daha çok banka kredisi, hibe ve KOSGEB'e yöneldiğini göstermektedir. Araştırmaya konu olan hiç bir firma, AB fonları ve hibelerden faydalanmamıştır. Firmaların yüzde 60'i teşvik kanunlarında yeni yatırım projelerine sermaye desteğinin sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Firmaların devlet yardımı alamamasının en önemli nedenleri; Mevzuat karmaşıklığı, kırtasiyecilik ve bürokrasinin yoruculuğu, danışmanlık hizmetinin yetersizliği, teşviklerden haberdar olamama ve ihtiyaç duyulan alanlarda desteklerin yetersiz olmasıdır" dedi.

Kredi kullanımında sıkıntının nedeni

Ankete katılan bankacıların yüzde 45'inin, KOBİ'lerin kredi kullanımda sıkıntı yaşamasının en önemli nedeninin, yöneticilerinin profesyonel olmaması, muhasebe sisteminin yetersiz olması, değişen koşullara uyum sağlayamamaları ve gelenekçi yapıya sahip olması olarak gösterdiğini de ifade eden Kaya, "Ankete katılan bankacıların yüzde 69'u, bankaların kredi kullandırmada yaşadığı en önemli eksikliği şube yetkisinin azlığı olarak belirtmiştir. Bankacıların yüzde 47'si ekspertiz işlemlerini engel olarak gösterirken, yüzde 25'i ise bölge müdürü veya üstleriyle sorun yaşamalarının engel oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Ankete katılan bankaların yüzde 93'ü ipotek alımlarında yaşanılan en önemli sorunun, gayrimenkullerin imar durumu ve yapısının mevzuata uygun olmaması olduğunu belirtmiştir. Bankaların yüzde 46'sı kredi dağıtımında il ve bölge ayırımı yapıldığını ortaya koymaktadır ki bu durum ciddi bir soruna işaret etmektedir" şeklinde konuştu.

BDDK'nın bölge yapılanması oluşturulmalı

Sorunların çözülmesi için çözüm önerilerinde de bulunan DİTAM Başkanı Mehmet Kaya, çözüme dönük önerilerini şöyle sıraladı:

"Bölgede öz kaynak yetersizliği, araştırma sonucunda önümüze konan önemli bir gerçektir ve teşviklerin başarıya ulaşmamasının en önemli nedenlerinden biridir. Bu nedenle, öz kaynak ve sermaye desteği önemli bir teşvik aracı olarak hayata geçirilmelidir. Bölgesel kalkınmanın sağlanması ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının giderilmesi için, bölgenin yapısına uygun, özgün bir teşvik desteğinin sağlanması gerekmektedir. Bölgenin rekabet edebilirliği için hammaddeye uzaklık, pazara uzaklık ve enerji temel kriterlerdir. Bölgenin rekabet gücünün geliştirilmesi için söz konusu kriterlerin bölge için avantajlı hale getirilmesi gerekmektedir. Teşvik sistemi ve sunulan destekler, tek başına bölgenin kalkınması için yeterli değildir. Bölgede yatırım için uygun koşulların oluşturulması, yatırım altyapısının geliştirilmesi gerekmektedir. Verilen teşvik ve desteklerin, yerelden verilmesi, yerelden takibi ve denetiminin yapılacağı bir yapının kurulması gerekmektedir. Bölgede bankaların olumsuz uygulamalarını takip etmek ve önlemek amacıyla BDDK'nın bölge yapılanması oluşturulmalıdır. İmar sorunu kredinin önündeki en önemli engellerden biridir. Belediyeler bu konuda çalışma yapmalıdır. Verilen teşviklerin bölgede yarattığı etki doğru ölçülmeli ve yeni teşvik bu kapsamda oluşturulmalıdır"

Av. Cihan İPEK

ipek.cihan@gmx.de

İnsan Hakları Haftası ve Kahramanı

Pakistan'nın en kötü yoksulluklarla mücadele eden kırsal alandaki bir köyünde doğdu. Doğduktan hemen sonra babası aileyi terk etti. Annesi gündelikçiydi. Çok az para kazanıyordu. Kazandığı para ile hem onu hem de diğer iki kız ik erkek kardeşine bakarak geçinmelerinin imkanı yoktu. Dört yaşında geldiğinde annesi onu 12 Amerikan Doları karşılığı bir halı fabrikası sahibine sattı.

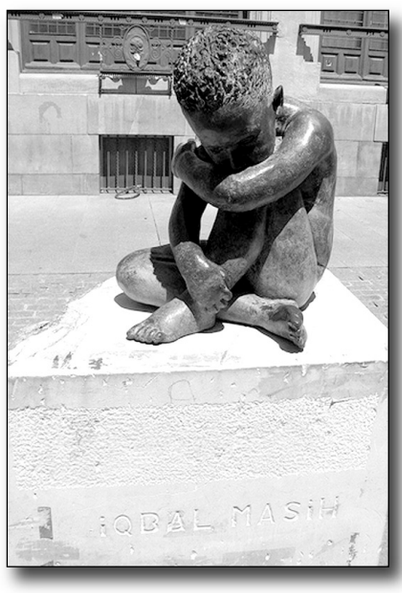
Pakistan'da halı dokuma fabrikalarında çalışan binlerce çocuk işçiden biriydi. Kahramanlaştığı zaman ise henüz 12 yaşındaydı. Adı İqbal Masih.

Pakistan'da üretilen halıların çoğu çocuk işçiler tarafından dokunduğu bilinir. Olay Birleşmiş Milletlere dahi konu olmuş.

Pakistan halı dokuma fabrikalarında çalışan çocukların hiçbir özgürlüğü yok ve adete halı fabrikası sahibinin birer kölesidirler. Çok kötü koşullarda ve uzun süre çalışmak zorundadırlar. İqbal, kendisini satın alan halı dokuma fabrikası sahibin dokuma tezgahlarında hafta'nın altı günü her gün en az on iki saat çalışmak zorundaydı. Normal çocukların yapabileceği hiçbir şeyi yapma imkanına sahip değildi, okula gidemiyordu ve oyun oynayamıyordu.

Halı fabrikası sahibinin bir çok katı kuralı vardı. İqbal, yanlışlıkla bu kurallardan herhangi birini ihlal edince kötü şekilde dövülürdü. Çalışma esnasında diğer çocuklarla konuşunca, halı dokumasında en ufak bir ilmik hatası yapınca, hatta hastalanınca da dövülüyordu.

Bu iş yeri hiçbir şekilde çocukların çalışabileceği bir yer değildi. İqbal'ın cılız vücudu işi kaldırabilir durumda değildi. Tüm gün halı dokumak üzere iskemlede oturup öne doğru eğilmek zorundaydı. Bu durum genç yaşta onun sırt ağrıları çekmesine neden oldu. Dik yürümekte zorluklar çekti. Ayrıca yeterince gıda alamadığı için de vücudu doğru dürüst gelişmemişti de. Pek cılız kalmıştı. On iki yaşında olmasına rağmen altı yedi yaşındaki bir çocuk görünümündeydi.

Gün boyu iş yerinin pencerelerin açılmasına izin verilmediği ve fabrika klimasız olduğu için akciğerinde hastalıklar oluştu. İqbal nefes alıp vermede zorlanıyordu. Fabrika sahibi çalıştırdığı çocukların sağlığını değil ancak bu çocukların dokudukları halıların sayısını ve nerelere ihraç edebileceğini hep düşünüp duruyordu.

Günlerden bir gün İqbal kaçmayı düşündü. Kaçıp polis karakoluna gitti. Kendisine yardım edebileceğine inandığı ve onu dinleyen polis şefine halı fabrikasında tüm olup bitenleri, korkunç iş ortamını, çocukların nasıl dövüldüğünü ve hangi koşullarda zorla çalıştırıldıklarını tek tek anlattı. Ancak işler umduğu gibi gitmemişti. Bir çok ülkede olduğu gibi polis şefi burada da halı fabrikası sahibinin en samimi dostuydu. Polis şefi İqbal'i hali fabrikası sahibine geri götürdü. Dostuna onu zincirlemesini önerdi. Çünkü zeki polis memuru bu çocuğun sahip olduğu akıl ve cesaretle kendisine bazen bir takım hediyeler ile aylık harçlık veren fabrikatör dostunun başını bir gün çok ağırtabileceğini derhal anlamıştı.

Fakat İqbal, kaçmak ve fabrikada olup bitenleri dışarıya anlatmak fikrinden hiç vazgeçmedi. Bir gün 'Bonded Labour Liberation Front Pakistan' (BLLF) isimli borçlarından dolayı alacaklıların yanında isimsiz köleler gibi çalışmak zorunda kalan binlerce kişinin kurtuluşu için Pakistan'da mücadele eden bir organizasyonun mitinginin olacağını duydu. İqbal, bir yolunu buldu ve mitinge katılmak için iş yerinden kaçtı.

BLLF'in başkanı bir avukattı. Avukat İqbal'a yardım etti. Onun içinde bulunduğu kölelikten kurtulması için gerekli yasal belgeler hazırladı, kimliğini çıkarttı ve onu fabrikatörün elinden kurtardı.

İqbal, kurtuluşundan önce hayatının yarısından fazlasını fabrikada köle işçi çocuk olarak çalışmak zorunda kalmıştı. Kurtuluşuna sevineceği yerde, hep geride kalanlara üzülüyordu. Özgürlüğü kendisi için tek istemiyordu. Kendisi gibi orada kötü koşullarda çalışmak zorunda kalan diğer çocukların da kurtuluşunu istiyordu. O nedenle o günden sonra İqbal, BLLF'in mitinglerinde hep katılıp kitlelere konuşmaya başladı. Fabrikada olup bitenleri kendi yaşadıklarını tüm çıplaklığıyla kamu oyuna anlattı. Çok cesaretli ve kendisine güvenen bir konuşmacıydı. Onun bu çıkışı yüzlerce diğer çocuğu veya yetişkini cesaretlendirdi.

İqbal, sadece kendi ülkesindeki çocukları cesaretlendirmekle yetinmedi. Diğer ülkelere de gidip ülkesindeki halı dokumalarında köle olarak çalışmak zorunda kalan çocuklara yapılan zulmü ve insan hakları ihlallerini tüm çıplaklığı ve otantikliği ile anlattı.

Tabii ki uluslararası pazarda bu durum Pakistan halıların satışının dramatik bir düşüşüne neden oldu. Halı fabrikatörleri büyük zararlar ettiler.

İqbal ve ailesi bir çok kez ölümle tehdit edildiler. Küçük bir çocuk olduğu halde İqbal, tehditlere boyun eğmedi. Bir keresinde başka fabrikaya orada çalışan bir gibi sızıp , fabrikada olup biteni tüm yönleri ile öğrendikten sonra her şeyi dışarıya sızdırdı. Böylece yüzlerce çocuğun kurtulmasına vesile oldu.

İqbal, uluslar arası kamuoyunun dikkatini çekti. Dış ülkelere çağrıldı. İsveç'e, Amerika Birleşik Devletlerine gitti. Amerika Birleşik Devletlerine gittiğinde, kendisini götüren kuruluş yetkililerine kendi yaşıtı Amerikalı çocuklarla tanışmak istediğini söyledi. Onu Broad Meadows Middle School'a götürdüler. Orada öğrencilere konuşma yaptı. Broad Meadows Middle School öğrencileri anlattıklarından çok etkilendiler. İqbal gittikten sonra yüzlerce öğrenci Amerikalı politikacılara mektuplar yazıp kendilerinden İqbal'ı desteklemelerini ve Pakistanlı halı fabrikalarındaki köle çocukların kurtuluşu için çalışmalarını rica ettiler.

İqbal, ülkesine döndükten sonra tanımadığı bilmediği bir çok Amerikalı öğrenciden yüzlerce mektup aldı. Birçoğuna da cevap verdi. İqbal, Amerika Birleşik Devletlerine geri dönüp okul okumak ve üniversiteye gitmek istiyordu. Amerika Üniversitelerinin çoğu onu tam burslu olarak kabul edeceklerini söylüyorlardı.

Bir gün kuzeni ile birlikte dayısını ziyarete giderken yolda birisi arkasından ateş ederek İqbal'i öldürdü. İqbal 12 yaşındaydı. Kimin öldürdüğü öğrenilmedi. Ama herkes onu Pakistanlı halı dokuma fabrikatörlerinin öldürdüğüne inanıyor.

Kimine göre kötülüklere karşı mücadele eden kişi bir kahramandır. Kimine göre zayıfları kollayıp koruyan kişi kahramandır. Kimine göre de insan haklarını kollayıp korumak ve her yerde haksızlıklara uğrayanları savunmak için kendi yaşamını riske eden kişi kahramandır. Bana göre ise İqbal Masih bunların hepsini yaptı. O gerçek bir kahramandı. Henüz on iki yaşındaydı. Ölümü bir trajediydi. Ama onun sayesinde 3.000 çocuk kurtuldu. Doğduğu şehre anıtı kuruldu. İqbal Masih, ölümsüzleşti.

<<<<<<<<<<<<<<<<<<

10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Örgütü "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi"ni kabul ve ilan etti. Bunun üzerine 10 Aralık ile başlayan hafta Birleşmiş Milletlere üye ülkelerde İnsan Hakları Haftası olarak kutlanır. Ben de bu haftanın anlamına ve kutlanmasına binaen Çocuk ve İnsan Hakları ihlalinin kurbanı olan İqbal Masih'in öyküsünü yazdım.

İnsanın insana hükmetmediği, ezmediği, insan onuruna yakışmayan hiçbir haksızlığın olmadığı bir ülke dileği ile İnsan Hakları Haftanız Kutlu olsun!